

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Загально-університетська кафедра

Безпеки життєдіяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності та цивільний захист

Освітня програма «Науки про Землю»

Спеціальність 103 Науки про Землю

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Безпека життєдіяльності та цивільний захист
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Викладач (-і)	Матківський Микола Петрович
Контактний телефон викладача	097-37-78-123
E-mail викладача	mykola.matkivskyi@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	нормативна
Обсяг дисципліни	3 кредити
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	2 години, щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна “Безпека життєдіяльності і цивільний захист” орієнтована на здобуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об’єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку. Оволодіння цим курсом повинне виробити у студентів уявлення про теоретичні та наукові основи забезпечення індивідуальної та колективної безпеки життєдіяльності та цивільного захисту. Ця дисципліна належить до фундаментальних наук, які формують фаховий світогляд майбутніх фахівців у галузі туристичної діяльності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності і цивільний захист” є забезпечення студентів глибокими сучасними знаннями теоретичних основ безпеки життєдіяльності і цивільного захисту та формування необхідних у майбутній практичній діяльності фахівців умінь і навичок вирішення завдань захисту людей і середовища їх проживання. Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов’язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об’єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.</p>	
4. Компетентності	
<ul style="list-style-type: none"> - Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об’єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатньої інформації. - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. - Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. - Навички забезпечення безпеки життєдіяльності. 	
5. Результати навчання	
<ul style="list-style-type: none"> - Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, математики та інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розво-тку геосфер. - Вміти виконувати дослідження геосфер за допомогою кількісних методів аналізу. - Уміти обирати та використовувати оптимальні методи та інструментальні засоби проведення досліджень, збору та обробки метеорологічних даних. - Демонструвати вміння зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності суспільства на основі розуміння набутої предметної області, використовувати різні види форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. 	
5. Організація навчання курсу	
Обсяг курсу	
Вид заняття	Загальна кількість годин

лекції	16				
семінарські заняття / практичні	14				
самостійна робота	60				
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
2 -й	103 Науки про Землю	1-й	Нормативний		
Тематика курсу					
Змістовий модуль 1. Основні загрози сучасного соціуму та характер їхніх проявів.					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконанн я
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності і цивільного захисту. Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення. Методологічні основи безпеки життєдіяльності і ЦЗ. Номенклатура, класифікація та ідентифікація небезпек. Ризик – як оцінка небезпеки. Побутовий травматизм – статистика та основні причини. Прогнозування умов виникнення небезпечних ситуацій. Критерії переходу небезпечної події в надзвичайну ситуацію. Класифікація НС.	лекція, практичне заняття	1-3,5	Тестові завдання, 12 год.	5	01.03
Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Причини та характер виникнення природних небезпек, їхній вплив на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Основні заходи, спрямовані на запобігання природним небезпекам та мінімізацію їх негативних наслідків. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ. Небезпечні метеорологічні явища. Небезпечні гідрологічні явища і процеси. Природні пожежі. Біологічні небезпеки.	лекція, практичне заняття	1-3, 5	Тестові завдання, 12 год.	5	01.03
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Аварії на потенційно-небезпечних об'єктах. Причини та характер	лекція, практичне заняття	1, 8-11	Тестові завдання, 12 год.	5	01.04

<p>виникнення техногенних небезпек. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Промислові аварії та катастрофи та їхні наслідки. Аварії на транспорті, безпека дорожнього руху. Гідродинамічні аварії. Радіаційні аварії. Хімічна небезпека. Небезпека ураження людини електричним струмом.</p>					
<p>Тема 4. Пожежна безпека. Основні поняття та визначення пожежної безпеки та загальна схема забезпечення пожежної безпеки. Процес горіння, його форми і види. Система пожежної безпеки. Пожежонебезпечність речовин. Способи і засоби пожежогасіння. Дії під час пожежі. Евакуація. План евакуації на випадок пожежі. Попередження пожеж.</p>	лекція, практичне заняття	1, 8-11	Тестові завдання, 12 год.	5	01.04
<p>Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціально-політичні конфлікти. Вибухонебезпечні предмети та застарілі боеприпаси. Тероризм. Види тероризму. Дії при виникненні терористичної загрози та захопленні в заручники. Вплив інформаційного чинника на безпеку суспільства Маніпулювання людською свідомістю. Шкідливі звички. Соціальні хвороби та їх профілактика. Психологічна надійність людини та її роль в забезпеченні безпеки. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС.</p>	лекція, практичне заняття	1, 8-11	Тестові завдання, 12 год.	5 Контроль на робота - 30	01.04
Змістовий модуль 2. Захист населення в умовах надзвичайних ситуацій					
<p>Тема 6. Застосування ризикорієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС. Загальний аналіз ризику. Концепція прийнятого ризику. Індивідуальний ризик. Методи</p>	лекція, практичне заняття	6-7, 12	Тестові завдання, 13 год.	5	01.05

визначення ризику. Головні етапи оцінки ризику. Розподіл підприємств за ступенем ризику їхньої господарської діяльності. Принципи забезпечення безпечної діяльності.					
Тема 7. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративних одиниць у НС. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності. Основні законодавчі та нормативні акти з питань безпеки життєдіяльності. Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності. Принципи та методи забезпечення безпеки життєдіяльності у НС. Органи нагляду і контролю за дотриманням вимог безпеки. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів. Паспортизація, ідентифікація та декларування безпеки об'єктів.	лекція, практичне заняття	6-7, 13	Тестові завдання, 13 год.	5	01.05
Тема 8. Управління силами та засобами під час НС. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС. Правила поведінки та способи дій в умовах НС. Організація життєзабезпечення населення в НС. Загальні відомості про евакуацію. Евакуаційні органи. Їх функції і завдання. Планування евакуації. Забезпечення евакуаційних заходів. Порядок проведення евакуації. Надання першої домедичної допомоги потерпілим під час НС.	лекція, практичне заняття	12-13	Тестові завдання, 14 год.	5 Контроль на робота - 30	01.06
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення лекційних та практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» -				

	<p>5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.</p> <p><i>Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.</i></p> <p>Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал.</p> <p><i>Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку з оцінок отриманих за два модулі.</i></p> <p><i>Залік</i> – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях, що виставляється під час залікового тижня.</p>
Вимоги до письмової роботи	Модульна письмова робота виконується у формі тестових завдань з вибором правильної відповіді. Кількість тестових завдань – 25.
Семінарські заняття	Усні відповіді, реферат, виступ, тести, доповідь, дистанційне навчання.
Умови допуску до підсумкового контролю	Позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовними розділами (оцінювання роботи студента під час практичних занять; поточне тестування після вивчення розділу; реферат). Студент, який отримав оцінки за поточний контроль згідно тематичних розділів, отримує сумарну оцінку у 100 бальній шкалі. Студент, який отримав менше 50 балів, отримує незадовільну оцінку. Не допускаються пропуски практичних занять. Якщо студент пропустив практичне (семінарське) заняття з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на отримання оцінки за заняття з дозволу завідувача кафедри (за заявою).
<p>8. Політика курсу</p> <p>Протягом семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою студента застосовують усне опитування, контрольні письмові роботи, написання реферату. Проміжний контроль включає проведення двох модулів у формі тестових завдань, які поєднують питання закритого типу з питаннями відкритого типу з короткою і довгою відповіддю. Модульний контроль проводиться у письмовій формі під час практичних занять і включає завдання з одного або декількох розділів лекційного курсу. Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів, він складається із проміжних оцінок та оцінок за модульні роботи. Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю. Вважається шахрайством копіювання іншого тесту, підглядання в роботу іншого студента, списування, використання підручника, зошита чи мобільного телефону під час написання проміжної чи модульної контрольної роботи, використання шпаргалок, дозволу іншим копіювати власну роботу. В кінці семестру підраховується загальна сума отриманих оцінок і формується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.</p>	
<p>9. Рекомендована література</p> <p>Основна</p> <p>1. Безпека життєдіяльності: Навчально-методичний посібник. / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк,</p>	

Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. – 163с.

2. Байзентинов Н. В. Методические рекомендации по оказанию первой неотложной медицинской помощи / Н. В. Байзентинов, Б. И. Дроботов. – Ставрополь : СКЦ ЗИОМ, 2005. – 36 с.
3. Бедрій Я. Л. Безпека життєдіяльності : навч. посібн. / Я. Л. Бедрій. – К. : Кондор, 2009. – 286 с.
4. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний Н.М. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. - К.: Каравела, Л.: Новий світ-2000,2002. - 328с.
5. Зеркалов Д. В. Безпека життєдіяльності : навч. посібн. / Д. В. Зеркалов. – К. : Основа, 2011. – 256 с.
6. Михайлюк В. О. Цивільна безпека : навч. посібн. / В. О. Михайлюк, Б. Д. Халмурадов. – К. : Центр навч. л-ри, 2008. – 158 с.
7. Васійчук В.О., Гончарук В.Є. та ін. Основи цивільного захисту: Навчальний посібник. Львів, 2010. – 384 с.
8. Джигирей В.С., Жидецький В.Ц. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. - Львів.: Афіша, 2000. - 256с.
9. Запорожець О.І., Халмурадов В.І., Применко В.І. Безпека життєдіяльності: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 448с.
10. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності. - Суми.: Універ. Книга, 2000.
11. Пістун І.П., Кіт Ю.В. Безпека життєдіяльності. Практичні заняття. - Львів.: Афіша, 2000. - 239с.
12. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К.: 2007. – 487 с.
13. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник. – К.: 2006. – 438 с.

Додаткова

1. Коваленко Г. І. Безпека життєдіяльності людини : конспект лекцій / Г. І. Коваленко, Ф. В. Мусяченко, О. Ф. Протасенко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 360 с.
2. Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини / В. М. Лапін. – К. : Знання, 2007. – 332 с. 9. 10.
3. Повякель Н. И. Практическая психология в системах "человек-техника" / Н. И. Повякель. – К. : МАУП, 2003. – 296 с.
4. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник / М. І. Стеблюк. – К. : Знання-Прес, 2007. – 487 с.
5. Тимош І. М. Основи фізіології та психології праці / І. М. Тимош. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 168 с.
6. Филиппов М. М. Психофизиология функциональных состояний / М. М. Филиппов. – К. : МАУП, 2006. – 240 с. 11.3.
7. Заплатинський В.М. Полімовний тлумачний словник з безпеки: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 120с
8. Іванова І.В. Заплатинський В.М., Гвоздій С.П. «Безпека життєдіяльності» навчально-контролюючі тести. -К.: «Саміт-книга», 2005. - 148с.
9. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб./За заг. Ред.. І.П. Пістуна. - Львів: Тріада плюс, 2010. - 648с.
10. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. Ред.. І.П. Пістуна. - Львів.: Тріада плюс, 2011. - 436с.
11. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. - К., 1998. - 544с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Ідентифікація небезпек [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com.ua/search>.

Викладач, доцент _____ М.П.Матківський